

XX Día de les Lletres Asturianes

El recién estrenáu Palaciu de Congresos d'Uviéu acoyó esti añu la celebración del xx Día de les Lletres Asturianes. El vienres, siete de mayu, l'Academia de la Llingua Asturiana celebró institucionalmente la so Xunta Extraordinaria y dio acoyida a dos nuevos académicos: Xosé Ignacio Fonseca Alonso (Sieru), como miembru correspondiente y Júlio Meirinhos (Miranda do Douro), como miembru d'honor. Tres la llectura del acta per parte del Secretariu de l'Academia, Dr. Ramón d'Andrés Díaz, que recoyía el pautu de los dos nomamientos, intervinieron los nuevos académicos. A esta Xunta Extraordinaria púnxo-y pieslle'l discursu del Presidente. Reprodúcense darréu les sos intervenciones.

Pallabres de Xosé Ignaciú Fonseca Alonso

Señor Presidente de l'Academia de la Llingua Asturiana, señores académiques y académicos, autoridades, amigos y amigos:

«Hubo, va yá cuantayá, un país que fue dexando perdese les pallabres. Y asocedió qu'un día, al levantase, la xente vio ablucao cómo los vieyos árboles diben colando unos n'atristayaes fileres y faciéndose otros cada vez más ruinos fasta quedar a l'altura les formigues. Y nun quedaron faves, nin carbayos, nin figales nin umeros.

Coló una nueche, y nel segundu día tocó-yos a los montes dir menguando, menguando, fasta facese pequeñes muries que saltaben ensin torga los neños más pequeños.

Tocó-y al mar el tercer día y lo que fuere oriella, fola y cantil camudara nun infinitu sableru indefiníu, que por perder perdiere fasta'l nome. Y yá nun hubo pexes, nin serenes, nin tampoco esplumeros.

Al quartu día tocó-yos a los demás animales, y nun hubo xilgueros nin raitanes, nin naide supo per cuál camín fuxeron los esguilos.

Fue'l quintu día'l de los colores, que murnios poles coses que pasaben, decidieron tornase en gris marengu.

De mou que lo que fuere viesca y agua, y color, y bayura de vida y de belleza, fízose pedregal en blancu y negru.

Y asocedió entós qu'un home vieyu y sabiu, d'esos que tolos países tienen ensin tener que de fuera trayelos, entregó-y a una neña una saquina coles vieyes pallabres, colos nomes primeros de les coses, que por sabiu guardare dende tiempu.

Buscó la neña a tolos rapacinos y, nel mayor secretu, sacaron de la saca les pallabres y con elles ficeron cantares que falaben de carbayos, de foles y xilgueros, de montes y de ríos, de raitanes, de fontes, de fayeos...

Y nel prietu silenci de la nueche del sestu día, los neños enllenaron l'aire de pallabres canciando tolos cancios que ficeron primero.

Y cuenten qu'a la xente d'aquel siti espertólo al otru día'l canciar de los páxaros y, al asomase a les ventanes vieron plasmaos el máxicu desfile de faves y carbayos que tornaben caún a facer la so viesca. Sintieron el prestosu ruxir maxestuosu de les foles y vivieron sollertes el caberu estirón de les montañes espurriendo les sos cumes al cielu».

Y esti fue'l cuentu que me cuntaron nun sé en cual de de los munchos pueblos que pol mio trabayu de maestru conocí.

Por cierto, podéis creyeme si vos digo que nin en Llieres nin en Sariegu atopé *niños*, atopé *guah.es*. En Cabrales nun vi *ancianos* aconceyaos charrando veriquina'l ríu, vi *vieyos*. En Cernías, enxamás naido llegó *prontito*, pero sí llegó *ceo*. Vi parir delles vaques en Parres y en Porrúa, pueblu entrañable pa mi por tantes coses, y creyéime que parieron *xatinos*, non *terneros*.

Señor Presidente de l'Academia, señores académiques y académicos, autoridaes, amigues y amigos: Ye pa mi un honor mui grande esti que se me fai acoyéndome como académicu correspondiente nesta institución.

No que'a mi correspuende, dende'l mio llugar de maestru y aficionáu a la música, vais atopame, de xuru, faciendo tolo que sepa y pueda por ayudar a caltener nel aire les pallabres con tola dignidá que, precisamente por ser les nuestres pallabres, merecen. Podéis tar seguros que voi poner nello el mayor pricur y tanta alegría que seguramente lo voi facer canciando. Munches gracias.

Discursu del Presidente de l'Academia

Sres. académiques y académicos, Sr. Vicepresidente del Gobiernu, perescelentes autoridaes, Sr. Secretariu del Conseyu de la Presidencia del Gobiernu Portugués, representantes de fuerces polítiques, sindicales y ciudadanos, amigues y amigos:

Mario Benedetti nún de los sos cuentos fala d'un nombráu pianista que, yá de magar neñu, tocaba la Sonata n. 3, Op. 5 de Brahms. A los venti años, de toes maneres, notóse que daqué diba camudando nél darréu que, agora, curiaba muncho lo que llamaba *la so espresión*: llargos xestos, afectación nel rostru,

güeyos en blanco y too aquello que, según camentaba, diba sofitar la so personalidá. *La espresión*, los xestos, foron especializándose tanto que caúna de les partituras interpretaes asociábala a una espresión destremada. Pero un día la xente pescanció que daqué raro—y pasaba: yera que interpretando la “Catedral Sumerxida” tracamundió la espresión que—y correspondía cola de la “Marcha Turca”. La cosa foi a más porque, llueu d’un tiempu, los médicos alvirtieron nél lo que llamaben amnesia llagunar: nun curtiu espaciu de venticuatro hores el pianista escaeció pa siempre toles obres del so abondosu repertoriu. Claro que lo que foi llamativo de veres ye que nun escaeciére dengún de los sos llargos y afectaos xestos: en casa, los sábados de nueche, daba pa los amigos recitales obligadamente mudos pero a los que siempre acompañaba, partitura a partitura, cola so espresión afayadiza.

De mou cenciellu, el rellatu de Benedetti llévanos del mundu real y ponderatible, al mundu en que namás alita l’apariencia. Si se quier tamién podría dicise que mos fai ver, dulces, cómo se produz la sustitución de lo que de veres val, nesti casu la interpretación musical, polo que ye secundario como la virtualidá del xestu.

A vegaes camienta ún si nós colos nuestos actos añu tres d’añu diremos empobinaos pel mesmu camín que tracamundía la realidá buxa y nubla colos rellumos falsos d’un día prestosu y espeyáu. Añu tres d’añu hacemos los mesmos xestos, xuntámonos nos mesmos o paecíos llugares, y recoyemos l’aliendu allegres de la convocatoria y faciendo votos por afayamos meyor al añu viniente. ¿Taremos entremeciendo la realidá colos xestos?

Non. Ta claro que non. “Los ritos ye daqué necesario”, dicía la raposa al *Principín*. Y como ésti nun yera a entendolo hebo esplicitalo meyor: los ritos “ye lo que fai qu’unos díes nun seyan lo mesmo que los otros y qu’unes hores nun se paezan a les otres”. Los díes y les hores de los nuevos miembros de l’Academia tán, de xuro, llaraos de trabayu silenciosu, a vegaes duru, de xemes en cuando incomprendíu. Bien ta que güei, un día revestíu de ritu, sía distinto too y surda reconocíu’l trabayu y aponderáu’l bon facer.

Acoyida

En *D. Ignacio Fonseca*, miembru correspondiente, hacemos reconocencia d’un llargu andar nel compromisu col idioma, qu’entama como profesor en Llanes y Sieru, que sigue nos cursos de branu de l’Academia y qu’algama’l so gran fustax al amestar llingua y música nuna mesma xera pedagóxica, indispensable, que fai asturianos a unos rapacinos que, d’otra traza, podríen medrar ensin apreciu al propiu país. Siempre se dixo ente nós qu’un de los grandes aciertos hestóricos de la institución académica foi

conxuntase cola estaya más dinámica y competente del profesoráu pa inxertar la reivindicación llingüística ente los sos procureros. Güei nun cuesta un res volver reconocelo y facer de la entrada de Fonseca un símbolu d'esa xuntura y d'esa reconocencia que mos xune. Hai dellos díes, la otra selmana, en Xixón axuntáben se escolinos de diez colexos que celebraben les IV Xornaes de Llingua y Cultura Asturiana. Ún de los poemas premiaos lleé nlu asina:

*Cuando me mires
les ñubes son blanques,
el cielu ye azul...
Como los tos güeyos
cuando me miren.
Como'l mar en branu
cuando lu mires tu.*

Si neños d'ocho años son pa facer o pa lleer o pa reproducir de memoria poemas d'esta traza ye que dalgo tán faciendo perbién los profesores y que la escolarización de la llingua foi un bon aciertu.

En *D. Júlio Meirinhos*, al acoyelu como miembru d'honor, fixámonos n'otru aspeutu perimportante que ye mirar cola más fonda de les simpatíes a los que trabayen al sur del cordal porque alite'l vieyu dominiu llingüísticu ástur. Gracias a les iniciatives del nuevu académicu, primero como alcalde, llueu nel parllamentu de Lisboa, la fala de Miranda asítiase güei con reconocencia oficial, tien garantíes de futuru y pon el ramu al llabor que llevaron darréu persones tan meritories como'l P. Mourinho ayeri o'l mesmu Domingos Raposo anguaño.

L'Academia de la Llingua Asturiana nesti actu quier homenaxear el bon facer pol idioma que s'asoleya na tierra de Miranda, finxu'l más alloñáu del vieyu país de los ástures. El llatín que traxere Roma evolucionó ellí de mou asemeyáu a como lo fexo más arriba pela fastera norte-occidental de Zamora, per Lleón y pela mesma Asturias. Falamos, primero, el mesmu llatín que los ástures tresformaron. Fexemos, llueu, el mesmu reinu ástur. Escaecimos, dempués, la vieya xuntura. El pasu'l tiempu frañómos l'*asturidá* posible pa, darréu, iguar otru alternatives más curties pero reales que güei denomamos con pallabres como asturanismu o lleonesismu. ¿Qué nos queda del vieyu raigón, de l'antigua xuntanza? Quédanos el recuerdu si lleemos la hestoria. Vive la cultura si somos a destremar nos trazos qu'entá se conserven. Caltién se la llingua. Sí, caltién se la llingua que, anque dialectalizada y escaecida, entá alita n'Asturies y en tierres de Lleón y Miranda. Un vieyu dominiu llingüísticu turgue, aballa y muévese en realidaes xeográfiques allo-

ñaes, en comunidaes alministratives distintes, n'estaos dixebraos. Pero, la llingua vive. Esa ye, de mano, la realidá primera, la que mos xunce. L'asturidá llingüística vive. Persepamos facer les coses agora que nada les enllordia. Persepamos dicir les coses al derechos cuando entá naide mos empuxa a tracamundiales. Falemos amodo d'ello ensin entremecer comunidá llingüística y comunidá política por tratase de coses distintes. Falemos, si asina mos pruye, de l'asturidá cultural pero xébrémoslo darréu de tou contenú políticu. Falemos del únicu dominiu llingüísticu ástur pero dexemos que los mirandeses alcuentren la so espresión anque nun s'axuste perdafechu a la nuesa. Caltengamos la xuntura onde ye posible güei amestar enfotos y voluntaes. Cuantayá que les tierres ástures tienen el llombu vueltu, les unes a les otre, nes realidaes llingüístiques, culturales y polítiques. Nun se pue dir agora a gálamos como si'l tiempu dexare de correr nos años enforma que mos separten. A lo cabero'l pasáu sieglu escribióse en Miranda una curtia pieza de teatru. Ente los personaxes hai mirandeses que falen mirandés, portugueses que falen portugués y ún de los protagonistes, un asturianu que fala....gallego. Anque Leite de Vasconcelos, al damos anuncia d'esta obra, quier iguar les coses diciendo que l'asturianu fala asina como elementu de burla, la lleición que de veres dexa ver el testu teatral ye la falta de conocencia ente mirandeses y asturianos. Lo que güei podemos dicir ye qu'eso yá nun pue ser así porque güei sabemos que yá nun va ser asina.

La inxerencia occidental

L'acoyida que facemos a Júlio Meirinhos ufiértamos la posibilidá de ser mui claros con rellación al fondu interés con que dende Asturias vamos siguir tolo qu'al mirandés se refier. Pero al empar ello embúrriamos p'afitar la nuesa non inxerencia en nada de lo qu'ellí faigan y el nuesu respetu más encontáu a la llibertá d'actuación mirandesa. Si enantes nun tracamundiamos niveles llingüísticos con realidaes polítiques tampoco nun vamos cayer agora nel dirixismu d'un procesu onde son necesaria y prestosamente otros los protagonistes.

Ye perposible que les nuses pallabres tengan una bona xusteza pa la so aplicación inmediata al occidente de les nuses tierres. De bones maneres venimos alvirtiendo a dalgún grupu políticu de les sos práctiques esviaes, con rellación a la política llingüística del Principáu, que nun dicen nin col respetu a la bona vecindá nin col cumplimientu de la llegalidá estatutaria que confier a Asturias toles competencies llingüístiques nes propies llendes. Nun se trata yá de dici-yos a dalgunos de los nuses vecinos que dexen de poner de contino trabes y pilancos a la presencia de la llingua asturiana en dalgunes tribunes internacionales. Tampoco nun vamos encamenta-yos que sofiten con un únicu votu la curtia pero siempre prestosa solidaridá cola oficialidá de la llingua asturiana nes Cortes de Madrid. Nós, con un idioma que desconoz la pallabra *resentíos* y que tenemos que la pidir emprestada a otros, pescanciamos que fa-

lar de solidaridá sedría quiciabes muncho pa los que ximen entá discriminaciones. Non, nun vamos suxerir-yos nada de lo que deban facer porque llarga ye la hestoria y llibre caún nes sos propies y encarnispaes visiones. Agora de lo que falamos ye de la intervención insostenible, hai dellos díes, nel parllamentu gallegu d'un grupu qu'afalaba al so gobiernu a plantegar negociaciones col asturianu pa la enseñanza del gallegu na fastera occidental del nuesu país. Les coses nun dexen de tener el so aquel d'alloriu fervollante, mesmamente anque s'almitiere ensin dubia (lo que nun ye'l casu) que na tierra d'Entrambasaguas se falare gallego dafechu. ¿Imaxinamos, pa meyor entendelo, al Gobiernu español dirixéndose al norteamericanu col envís de *negociar* la enseñanza del castellán en California? Más claro entá, ¿a la mesma Xunta de Galicia reclamando *negociaciones* a Portugal pa la enseñanza inmediata del gallegu, con materiales y personal, naquelles estayes portugueses onde la llingua falada tradicional s'avere más al gallegu qu'al portugués estándar....?

De xuru que les fontes del drechu internacional argayaríen al llega-yos tan inesperaos como nuevos calces y que la escritura entamaría a ser otra de magar dalgún de los nuestos vecinos naguare por enanchar les sos llendes a costa de lo que nunca foi Galicia. Nun sabemos si tán bien fitos tolos muñones del país gallegu, pero sí perconecemos los d'Asturies onde va más de mil años que perafiten les escritures que los ríos Eo y Deva son la so clara dixebra.

Los puntos de xuntura ente gallegos y asturianos son munchos agora y munchos foron a lo llargo de la hestoria, dende compartir emigración y llacería a facer propios o asemeyaos abondos elementos llingüísticos y culturales. ¡Qué nun tien de prestoso Asturias pa que los gallegos qu'equí viven tengan el mesmu tratu familiar que si na so mesma tierra tuvieren! Les nuseses identidaes, les de gallegos y asturianos, con idees d'Amin Maalouf, non sólo nun puen ser agresives sinón bayurosamente enriquecés en xuntura, por dase na so conformación tantes pertenencies comunes.

Nós nun queremos torgar un res los drechos de Galicia, pero Galicia debe asitiase, selemente, nes sos tierres. Nós nun vamos recordar les vieyes fronteres astúriques que trescanten Valdeorras y Tribes n'Ourense pero que naide s'allugue en denguna hestoria con pruyimientos sobre tierra asturiana. Nós nun vamos redescubrir agora l'importante adientramientu de la diócesis d'Uviéu (hasta 1954) al sur del Navia, pero Galicia ha respetar la frontera del Eo col mesmu procuru con que mira al sur del Miño. Nós, los asturianos, nun facemos aplagoriu de que'l nuesu símbolu cimero, la Cruz de la Victoria, s'asitie nel mesmu centru del galleguismu, en Santiago de Compostela per onde un día Asturias esparidió'l so reinu. En llugar de grandonismu esos fechos inspírennos colaboración. Ello ta bien sabelo pero nun mos puxen pa ser faltosos nin con pretensiones alloriaes pa pasar percima de naide. Non, los pueblos han vivir felices nes sos tierres, arguyosos de los sos llogros, solidarios colos sos vecinos. Pero eso qu'entien-

de la pergrán mayoría del pueblu gallegu, habrán tastalo tamién esos bonos amigos tan esllarigaos nos sos suaños que tracamundien continuum llingüísticu, llingua y soberanía política. Les sos enerxíes habrán empobinales per otru camín en vez d'empatonase colos finxos abenayá llantaos na tierra o somor-guiaos nes mesmes agües que mos enllacen y destremen. Esta ye tierra qu'almite la collaboración, que fexo drechu'l trabayu común nes andeches y estaferies pero que fuxe de los salvadores a los que nun llama a conceyu y menos entá si evoquen los díes prietos y marguxos:

*–¿Quién son eses columnes, madre,
que per La Espina nos lleguen?
–Nun son de los nuegos, madre,
que los manda un xeneral.*

Dexemos que les tierras asturianas d'ente ríos, dende'l Navia al Eo, conozan la so propia identidá, caltengan, desendolquen y afiten la so fala güei pa, mañana, como la xente de Miranda, allugase llibremente, nuna tierra ensin fronteras, mejor y más xusta.

Ye posible que nun fexera falta falar asina si nun se cometieren enquivocos graves nos años ochenta, cuando les primeres conversaciones de los gobiernos de Silva y Laxe y cuando delles actuaciones ensin xacú de la Consejería de Cultura. Aquellos torpeces primeres emburriaron a dalgunos a facese ilusiones. Pero non por ello dexaben de ser ilusiones que resulten fadies güei. Tamién sedría distinto too si equí foren otres les respuestes a la política espansionista de la información televisiva. Pero Asturias foi dexada n'abertal y agora hailos que yá entamen a pescanciar la gravedá de los fechos. El gobiernu que salga de les próximes urnes tendrá yá que se dexar d'inhibiciones y actuar con responsabilidad y cola llegalidá que mos enconta nes manes pa nun se llamentar llueu, llaciendo, nueves provocaciones.

El futuru immediatu

Falé de les próximes eleiciones con un primer apunte pal llabor en política llingüística. Pero hai que siguir falando de nueves responsabilidaes que llexítimamente l'Academia, mirando polos drechos llingüísticos, tien que recordar. Tuvimos un añu marcáu pola fonda discusión d'un Estatutu d'Autonomía onde ún de los exes yera la oficialidá de la llingua. Poques cuestiones, nos últimos años, levantaron tanto l'interés ciudadanu y poques manifestaciones públiques se vieron meyor acompañaes pol encon-tu popular.

Nun se llogró, ye verdá, un Estatutu afayadizu. Poro, esi Estatutu nació muertu'l mesmu día en que tuvo puxu llegal. Obligaránmos a cumplir esa llei pero que nun pidan collaboración porque ta anoxada en ñeru de magar'l día de la so nacencia, el mesmu que diximos lo qu'agora sofitamos, qu'ha facese la so reforma darréu.

Los llexisladores fexeron la so voluntá pero, a lo peor, abrieron la cárcova más fonda y menos aconsejable que podríen escurrir. Dixeron que queríen torgar el nacionalismu y ellos mesmos animen el fueu encensu pa que se faiga foguera. Teníen del so llau a los munchos que creyíen que yera compatible la pertenencia a dos identidaes y agora niéguen—yos l'asturiana. A los que siempre llucharon pola complementación fáen—yos ver que son imposibles dos llealtaes.

A los responsables de too esto la hestoria conozlos con un nome, dícen—yos *separadores* porque faen del derechu elemental a la llingua, que nun reconocen, un problema políticu de fondura imprevisible mesmamente pa los sos intereses.

Quien afala tou esi llargu despropósiu son dellos dirixentes de la FSA que, enchipándose, reconócense a sí mesmos como *xacobinos* al empar qu'amuesen la so alegría llamándose *fuerces nacionales* na Xunta Xeneral del Principáu. Son eses lluminaries asitiaes na burocracia partidista de magar la transición les que como gran ayalga espresiva afiten que la única identidá asturiana ye la *crisis industrial*. Intelectuales d'esa mena namás puen competir güei con otru gran tratadista d'indentidaes, Teodoro Obiang Nguema que, apocayá, afitaba que la democracia ye ayena a la esencia africana.

Los que somos amigos de munchos socialistes llamentamos qu'esos tres o cuatro dirixentes dixeren que s'esmolecíen sufriendo namái con pensar na posibilidá de que l'asturianu llegare a llingua oficial. A los que perconocemos el bon sentir asturianu de tantos y tantes socialistes duenos que los sos dirixentes arrastren, entá, la enseñanza que—yos tresmitió un vieyu estadista, aquel que, pelo visto, tamién almitía la pluralidá falando de la xuntura de los homes y tierres d'España anque, darréu, frayare too aquello que nun s'axustare al pensamientu únicu del so autoritarismu. Bien taría, en sen contrariu, que se tuvieren otres mires y se meditare lo que Kofi Annan, secretariu xeneral de ONU, evocaba estes selmanes: “toa gran idea foi ridiculizada de mano, llueu oxetu d'una encerrizada oposición, pero darréu acaba acoyéndose como espresión del sentíu común”.

Sí, esa gran idea que ridiculicen y a la que s'oponen xabazmente, la oficialidá del idioma d'un pueblu, tevo ehí mesmo, cuasimente algamada de tanto olivar por ella porque, a nun ser esos dirixentes, toos dieron un pasu xenerosu. Xusto ye dicir que daqué camudó nos últimos seis meses. Per primera vegada sentimos una mayoría parllamentaria favorable a dar una salida amañosa al idioma. Per primera

vez empicipió a sentise un falar hasta agora desconocíu nes files de la derecha axuntándose a lo que se dríen les postures más suaves de la izquierda. Too foi posible entós, hai unos meses.

Nun falo, nin sé, nin quiero entender d'oportunismos sinón de la oportunidá hestórica que tuvimos nes manes. La nuesa hestoria ta llarada d'oportunismos tácticos qu'acaben almitiéndose como doctrina estratéxica. Lo valoratible foi que se fexo una reconocencia explícita del idioma y de la so oficialidá. Eso ye lo que cuenta, axuntar les fuerces necesaries, los votos xustos p'asitiar la llingua cola dignidá que merez na vida asturiana. La oficialidá vendrános cola collaboración de les mayoríes y nun podrá facese ensin elles. Nun tamos llogrando una llingua pa los nacionalistes nin pa los que saben caltener la so almi- rable coherencia, tamos pautando una llingua vidable pa toos anque, a lo so gueta, sepamos qu'alcon- traremos non solo balagories sinón contradicciones bultables.

Autoesixencies

Ye verdá que ye posible güei más que nunca, aguardar tiempos espeyaos pal idioma y pa la nuesa cul- tura. La llucha d'estos años ye'l meyor argumentu anque non siempre corone'l trunfu la xornada esco- yida. Taríamos amoriando si pensáremos que por tener bones baces diba reconocésemos la victoria. Esi determinismu hestóricu conxurábalu Albert Camus cuando conseñaba que pue tenese la razón y ser ven- cío; que la fuerza pue someter al espíritu y que, en dellos casos, el coraxe nun tien recompensa.

Hai que se prevenir porque nada va dásemos que nun trabayemos enantes y nada algamar si, de ma- no, nun tomamos toles medíes necesaries. A vegaes criticamos, xustamente, a los incapaces, a los tor- gaos o a los de mal aquel. Pero otres nun almitimos les nuses llaceries y faltes de rigor. Y ye que, da- cuando, fallamos llastimosamente. La llingua y la cultura taríen meyor si más mos esixéremos a nós mes- mos. Si tuviéremos interiorizáu'l compromisu de falar y escribir. Si esixéremos que se cumpla la llexislación favorable. Si punxéremos nel so llugar ridículu a los represores del idioma. Si tresmitiére- mos a les autoridaes académiques y universitarias que cumplan lo que nun se cumple, los pautos de la escolarización y de la especialidá de Filoloxía Asturiana. Si recordáramos a los cabezaleros que pongan al frente de la cultura a persones cultes y que conozan el país, que sepan lo que ye atender al profesoráu, facer tresferencies educatives y correxir dafechu la toponimia que nun ye l'aprobada pola RAE. Si nes aules emplegáramos l'idioma hasta les últimes consecuencias desanicando y llevando darréu la lle- tra restrinxente de los pautos. Si na prensa recibieren les mesmes protestes que, de continuo, espardemos nes nuses conversaciones. Hai qu'escribir nos periódicos pero escribir bien y de coses que nos enarten. Hai que tener programes na radio y na TV pero dignamente iguaos, llingüísticamente bien fechos...

+9]Hai que facer un texú social d'emplegu de la llingua que nun sían a frayar!. ¡Hai que dar más tiez a la reivindicación llingüística! Los nuegos estudiantes universitarios siguen ensin saber qué xunxure y por qué nagua l'asturianismu cultural ensin que naide lo asoleye. Caún de nós debería llevar la vindicación de la llingua a la so actividá de tolos díes, sanamente, llibremente, ensin misticismos fatos pero como un compromisu cola fechura del país.

Güei sabemos que munches coses son posibles na llucha pola cultura asturiana moderna. Namás los provincianos s'almiren agora de les posibilidaes de la nuesa música nos sonos d'Hevia o nes partituras de la Nueche Celta de Prada. Quedaron atrás los planteamientos de curties mires que confundíen la tradición del pueblu coles manifestaciones más llacerioses d'esi pueblu. Nós nun tamos lluchando pola cultura del chigre infestáu nin pola de les madreñes con cuchu. Tamos allampiando por una tradición que, pervalorable nes sos aportaciones, tien que se revestir de la modernidá necesaria pa que la acueyan les xeneraciones nueves.

El facer de l'Academia

Ye posible que l'Academia tenga que facer más y dicir más. Pero a l'Academia fai—y falta que da—quién s'asitie en llugares ande nun algama. Con xusteza encamiéntasenos que cumplamos col nuesu llabor y coles más xeneroses erbíes queremos responder. Esti añu roblamos pautos importantes, col Conseyu de la Moceda, de collaboración; col Conceyu de Corvera pa llevar alantre un bon proyeutu cultural de lo que sedrá *La Casa de la Llingua*; cola Universidá d'Uviéu, pa que tolos estudiantes puedan inxertar ente los creitos del so curriculum les materies rellatives a la llingua. Hai un añu salía a la lluz la *Gramática de la Llingua Asturiana*. Ye una ayalga pal futuru, sofitada con un gran espardimientu n' Asturias y con una perbona acoyida lloñe de les nuses llandes. Güei, coles pallabres humildes de la promesa, en nome de l'Academia do anuncia de que'l *Diccionariu de la Llingua Asturiana* verá la lluz l'añu 2000. Nun ye que'l so destín y la razón del trunfu tuviere escrito nos astros nin asoleyao nes estrelles. Los diccionarios y les llingües nun apaecen predestinaos nin porque s'anubra'l cielu nin aceñe la lluna. Los diccionarios y les llingües vienen escritos nel alma de los pueblos y son los homes y les muyeres con puxu los únicos que—yos dan vida col so trabayu intelixente.

Canciu de les xeres vocales

	A	U
Hai llabor que facer na nuesa casa	Ye la lletra l'Amistanza	Ye la lletra torga mudina la probina
quédanos bona llabiegada	l'Amor a la tierra l'Autogobiernu la casa asturiana	Ultraxe de los Utres a los cancios vocales de los pueblos ensin lletra de'l Umanidá (*)
Cinco llabores pa los cancios de los llares	E	Hai llabor abondo pa llabrar.
Cinco díes de güés cinco xeres principales	Ye la lletra la Estaya de nós l'Ensame na brenga l'Enfotu la xente pa nun estazayar	Aparar la llosa lletra por lletra xera por xera
*	I	la lletra col llabiegu tien d'entrar
Al bellume la llugaína sol	Ye la lletra qu'Igua la tierra na Idega de nuso y nel Intre la dulda llabiega: ¿inda más trabayu?	na tierra ermo que da pena como ta
hai cinco altes lluces que rellumen nel arcu la vieya	O	Al endefechu ensin rozar fecha una roindá
Cinco vocales na nuesa llingua llariega	Ye la lletra la Oblada de bon añu na Oreyá orbayada de la páxara poeta que glaya: ¡¡Oficialidá!!	<i>Mariquina la Galana</i> XX DÍA DE LES LLETRES ASTURIANES 1999
apareyen les vaques pa llabrar la tierra Cinco lletres arremanguen cimeres		
la tenyera		(*) Humanidá ensin drechos humanos.

Conceyos y Coloquios

DEUTSCHEN HISPANISTENTAG

Ente los díes 25 y 28 de marzu d'esti añu celebróse na Universidá Humboldt de Berlín, organizáu pol profesor Dieter Ingenschay del Institut für Romanistik d'esa Universidá, un Conceyu qu'acoyó a profesores y estudiosos de la Península pa falar de les llingües y les lliteratures de tol Estáu. Pela parte asturiana tuvieron presentes nel Conceyu Roberto González-Quevedo y Miguel Ramos Corrada, que faláron respetivamente de «La identidá na lliteratura asturiana del s. XX» y «Lliteratura asturiana y modernidá». Los dos profesores, miembros de númeru de l'Academia, asistieron correspondiendo al brinde que los organizadores fexeren a la institución pa inxertase nel Conceyu y falar de la llingua y la lliteratura asturianas.

ESTUDOS MIRANDESES: BALANÇO E PROSPECTIVA

Na Universidá de Porto tuvo llugar los díes 26 y 27 de marzu de 1999 el *Coloquiui Internacional* qu'a xuntó a dellos especialistas n'homenaxe a ún de los estudiosos más importantes y que más fexo pol esparcimiento del mirandés y la so cultura, António Mª Mourinho. Los actos, conferencies y delles esposiciones, celebráronse na Facultá de Lletres y la organización invitó especialmente a l'Academia de la Llingua Asturiana a participar. En representación d'ella, el Presidente, Dr. García Arias, faló de «El mirandés nel contestu de los estudios del dominiu llingüísticu astur».

XIX CONCEYU DE L' A.I.D.L.C.M.

Celebróse na ciudá de Morlaix (Bretaña) el XIX Conceyu de l'*Association Internationale pour la Défense de les Langues et les Cultures Menacées* del 22 al 25 de xunetu d'esti añu. Al Conceyu asistieron representantes de distintes minoríes llingüístiques y culturales de tol mundu, destacando la presencia de representantes europeos, especialmente de Francia, Italia, España, Gran Bretaña y Austria. Tratáronse los munchísimos problemes qu'afeuten anguaño a distintes llingües y cultures minoritarias, delles presentes nos medios de comunicación, como ye'l casu de los kurdos en Turquía y les minoríes en Grecia ya n'Italia.

Al celebrase esti conceyu na Bretaña francesa tratóse especialmente'l casu de les minoríes nel Estáu francés. Efectivamente, en Francia hai un resurdir bien grande de les peticiones favoratibles a la nor-

malización de les llingües distintes del francés. El XIX Conceyu de l’A.I.D.L.C.M. condenó especialmente l’intentu del nacionalismu francés de desanicar les distintes llingües reformando la Constitución p’afitar que “el francés ye la llingua de Francia”.

L’A.I.D.L.C.M. que sigue dende hai años con un aquel especial el casu asturianu aprobó esta resolución respetu a la llingua asturiana:

“El XIX Conceyu de l’Association Internationale pour la Défense des Langues et Cultures Menacées (A.I.D.L.C.M.) celebráu del 22 al 25 de xunetu de 1999 en Morlaix (Bretaña, Francia)

CONSIDERANDO

- la voluntá d’una gran mayoría del pueblu asturianu que dende hai años vien reclamando’l respetu a los drechos llingüísticos de los asturfalantes
- que nun se respeta la llegalidá no tocante a la presencia de la llingua asturiana na enseñanza y nos medios de comunicación

PIDE AL PRESIDENTE DEL PRINCIPÁU D’ASTURIES

1. Garantizar la presencia digna, eficaz y afayadiza de la llingua asturiana en tolos niveles de la enseñanza, d’acuerdu col Estatutu d’Autonomía y la llegalidá actual.
2. Garantizar la presencia del asturianu como llingua viva y non como oxetu de muséu, en tolos medios de comunicación (prensa, radio y televisión).
3. Tomar les midíes necesaries pa da-y al asturianu’l tratamientu que-y corresponde proclamando la oficialidá de la llingua asturiana n’Asturies, únicu camín pa llograr el respetu de los drechos llingüísticos de los asturfalantes.

Por unanimidá, aprobóse la mesma Resolución dirixida al Presidente del Gobiernu español, en cuantes que tien ésti entovía munches de les competencies que tienen que ver col usu del asturianu.

Estes resoluciones unviaránse darréu per medios diplomáticos a los gobiernos respetivos”.

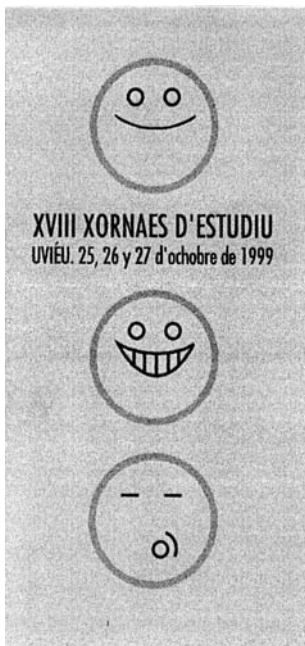
Al XIX Conceyu de l’A.I.D.L.C.M. asistió como representante de l’Academia’l so vice-presidente, Roberto González-Quevedo.

“COMEMORAÇÕES DE L DIE DE LA CIDADE DE MIRANDA DE L DOURO”

Miranda del Douro celebró'l 10 de xunetu l'aniversariu de la so fundación como ciudá. Esti añu los actos tuvieron un aquel especial por cuantes que yera'l primer “Die de la Cidade” que se celebraba siendo'l mirandés llingua oficial de la Tierra de Miranda. Nos actos, qu'entamaron yá'l día 8, axuntáronse actividaes etnográfiques, musicales y de calter llingüísticu, con dedicatoria especial a la figura del Dr. António Maria Mourinho, ún de los principales validores del mirandés. El día 10 pela tarde presentóse la obra *Cumbençon Ortográfica de la Lhéngua Mirandesa*, fecha por un comisión de profesores y especialistas coordinaos polos Dres. Manuela Barros Ferreira y Domingos Raposo. Un exemplar del llibru foi entregáu a caún de los habitantes de Miranda. L'Academia de la Llingua Asturiana tuvo invitada pola Câmara Municipal de Miranda a esta celebración y asistió en representación d'ella'l so Secretariu, Dr. Ramón d'Andrés Díaz que faló de “El Mirandés dentro del so dominiu llingüísticu”.

XVII Cursos de Branu de l'Academia

Na Escuela–Hogar de Cangas del Narcea fexéronse ente'l 2 y el 13 d'agostu los *xvii Cursos de Branu* qu'entama l'Academia de la Llingua Asturiana y que dirixe la Dra. Ana María Cano González. Impartiéronse esti añu'l *vi Cursu Elemental* y el *iii Cursu Avanzáu* de Llingua Asturiana y, dentro del *x Cursu d'Avanzamientu Cultural y Llingüísticu*, los monográficos de “Capacitación pa la Traducción al Asturianu” y “Cursu Teórico–Prácticu de Teatru n'Asturianu”. Los cursos *Elemental*, *Avanzáu* y de *Capacitación pa la Traducción* yeren tamién Cursos d'Estensión Universitaria, darréu del pautu firmáu nesti sen ente l'Academia y el Rector de la Universidá d'Uviéu, Dr. Julio Rodríguez, el pasáu mes de febreru. Inxertáronse nos cuatro cursos un total de 150 alumnos y alumnes. El pieslle celebróse na mesma Escuela–Hogar y asisitio a él, en representación del Conceyu de Cangas del Narcea, la Conceyala de Cultura.

XVIII Xornaes d'Estudiu

L'Academia va celebrar n'Uviéu, nel Salón d'Actos de la Facultá de Filoloxía y del 25 al 27 d'ochobre de 1999 les *xviii Xornaes d'Estudiu* on-

de s'axuntarán destremaos especialistas en llingua y lliteratura, col acentu puestu na investigación al rodiu d'estes disciplines no que ye'l dominiu llingüísticu asturianu. Ente otros, los conferenciantes que fagan visita sedrán nesta edición António Bárbolo Alves (Universidá de Nice); Brian F. Head (Universidá de Braga) y José Luis Pensado (Universidá de Salamanca). El pieslle de les *Xornaes* va ser un homenaxe a esti últimu; nel actu, amás de la presentación de la so obra *Estudios Asturianos*, l'Academia y la Universidá d'Uviéu fadrán reconocencia pública del so llabor n'Asturies.

Feria del Llibru y discu n'asturianu

Celebróse en Xixón del 1 al 6 de xunu d'esti añu la *Feria del Llibru y el discu n'asturianu* cola participación de toles editoriales y discográfiques que publiquen agora mesmo na nuestra llingua. Na feria, con munchu éxitu de públicu, hubo tamién dellos actos de presentación de llibros, actividaes pa los más neños y una muestra d'instrumentos tradicionales. Foi un entamu del Conseyu de Mocedá de Xixón sofitaú pol Conseyu de la Mocedá d'Asturies, el Conseyu de Xixón y el Principáu d'Asturies.

Actes de los Concursos de l'Academia 1999

ACTA DEL CONCURSU DE RECOYIDA DE MATERIAL TOPONÍMICO 1999

Aconceyáu'l Xuráu del Concurso de *Recoyida de Material Toponímico* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por Xosé Lluis García Arias faciendo de Presidente, Ramón d'Andrés Díaz faciendo de Secretariu y Ana María Cano González como Vocal, apátase nos siguientes acuerdos:

– Dáse-y el premiu al trabayu titulaú *Toponimia del Conceyu de Riosa*, del que son autores Dª Marianela Díaz Sariego y D. Fernando Álvarez Fernández–Novo.

Dáse-yos un accésit a caún de los siguientes trabayos:

– 1er accésit. *Toponimia de les parroquies de Xomezana y Sotiel.lo* (Conceyu de L.lena), del que ye autor D. Ramiro González Delgado.

– 2^u accésit. *Toponimia de Ciañu (Conceyu de Llangréu)*, del que ye autor D. Jorge Alberto García Fernández.

– 3er accésit. *Toponimia del Conceyu de Ponga. Parroquia de Cazu*, del que ye autora Dª Xuaquina Martínez Pérez.

Uviéu, 11 de febreru de 1999

ACTA DEL CONCURSU D'INVESTIGACIÓN LINGÜÍSTICA 1999

Aconceyáu'l Xuráu del Concurso d'Investigación Llingüística que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por Xosé Lluis García Arias faciendo de Presidente, Ramón d'Andrés Díaz faciendo de Secretariu y Ana María Cano González como Vocal, apátase nos siguientes acuerdos:

Dáse-y el premiu al trabayu tituláu Dalgunos aspectos de la fala de Furniella, del que ye autor D. Héctor García Gil.

Uviéu, 11 de febreru de 1999

ACTA DEL CONCURSU DE RECOYIDA DE LÉXICU ASTURIANU 1999

Aconceyáu'l Xuráu del Concurso de Recoyida de Léxicu Asturianu que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por Xosé Lluis García Arias faciendo de Presidente, Ramón d'Andrés Díaz faciendo de Secretariu y Ana María Cano González como Vocal, apátase nos siguientes acuerdos:

*Declarar *ermu*'l concursu.*

Uviéu, 11 de febreru de 1999

ACTA DEL CONCURSU D'INVESTIGACIÓN SOBRE LLITERATURA ASTURIANA 1999

Aconceyáu'l Xuráu del Concurso d'Investigación sobre Lliteratura Asturiana que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por D. Miguel Ramos Corrada faciendo de Presidente, D. Xosé Bolado García faciendo de Secretariu y Dª Mª Paz Fonticiella Gutiérrez como Vocal, apátase na siguiente resolución:

Premiar el trabayu tituláu Teatru popular asturianu, d'Adolfo Camilo Díaz.

Xixón, 15 de febreru de 1999

ACTA DEL CONCURSU DE LLECTURES PA RAPAZOS 1999

Aconceyáu'l Xuráu del Concurso de Llectures pa Rapazos que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por D. Urbano Rodríguez Vázquez faciendo de Presidente, D. Pablo Xuan Manzano Rodríguez de Secretariu y D. Xosé Ignaciú Fonseca Alonso como Vocal, apátase na siguiente resolución:

*Declarar *ermu*'l concursu.*

Uviéu, 19 de febreru de 1999

ACTA DEL CONCURSU DE TEATRU 1999

Aconceyáu'l Xuráu del ConcurSU de Teatru que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por D. Miguel Ramos Corrada faciendo de Presidente, D. Xosé Bolado García faciendo de Secretariu y Dª Mª Paz Fonticiella Gutiérrez como Vocal, apátase na siguiente resolución:

Declarar *ermu* l' concursu.

Xixón, 15 de febreru de 1999

ACTA DEL CONCURSU DE CREACIÓN LLITERARIA 1999

Aconceyáu'l Xuráu del *ConcurSU de Creación Llitteraria "Llorienzu Novo Mier"* que convoca l'Academia de la Llingua Asturiana, formáu por D. Lluís Xabel Álvarez Fernández faciendo de Presidente, D. Emilio Barriuso Fernández faciendo de Secretariu y D. Ramón d' Andrés Díaz como Vocal, apátase na siguiente resolución:

Declarar *ermu* na presente edición el ConcurSU de Creación Llitteraria "Llorienzu Novo Mier".

Uviéu, 19 de febreru de 1999

ENTREGA DE PREMIOS DE LOS CONCURSOS DE L'ACADEMIA

El llunes 29 de marzu a les doce del mediudía celebróse nel llar de l'Academia, n'Uviéu, la entrega de los premios a los ganadores de los Concursos acabantes de enseñar. Nun actu mui cenciellu, que recuyó la prensa asturiana, el Presdiente de l'Academia fixo entrega a los ganadores de los premios llograos.

Cantares vieyos... voces nueves

El vienres 26 de marzu presentóse nel Club de Prensa de La Nueva España n'Uviéu l'últimu trabayu de Nacho Fonseca, *Cantares vieyos... voces nueves*, asoleyáu pola Academia y Fono–Astur. Na presentación, amás del autor, tamién participaron Lisardo Lombardía per parte de Fono–Astur y Ana María Cano González y Xosé Antón González Riaño per parte de l'Academia. Darréu de les sos intervenciones, los escolinos y escolines de los colexos públicos de Llieres y Sariegu ufiertaron una amuesa del trabayu fechu, que se presenta como llibru y CD en xunto. El llibru recueye les partitures y les lletres, toes elles del cancioneru tradicional asturianu, adautaes pal trabayu na escuela; el CD ufierta per una cara la

grabación de voces y música y per otra namái la grabación de la música, como estratexa didáctica que valga a los profesores na escuela.

Estes foron les pallabres d'Ana María Cano González al facer la presentación del trabayu:

Bones tardes:

La verdá ye que ye perprestoso pa mi presentar esti nuevu trabayu de Nacho Fonseca. Y ello, por dixebras motivos:

En primer llugar porque se trata d'un proyeutu xurdíu de la participación de Nacho Fonseca nos Cursos de Branu que dirixo y, en segundu, porque vien a ser la continuación lóxica d'otros trabayos de Nacho, tamién espublizaos pola Academia de la Llingua Asturiana, como son Cancios de Xentiquina, Yera la princesa d'un país o La música como recursu didácticu nel deprendimientu del asturianu na Educación Primaria.

Dende'l mio puntu de vista hai una constante que se caltién en tolos trabayos que comentamos: l'enfotu por xunir llingua y música, llingua y cultura, llingua y amor a Asturias.

Esto ye lo que Nacho fai y vien faciendo cuantayá y esto ye lo que l'Academia quixere tresmitivos a vós como enseñantes: la idea de que l'asturianu, l'idioma d'Asturies, forma parte insepartable de la cultura popular y coleutiva de los asturianos, del nuesu sistema de creyencies y actitúes y d'un mou de sentir que, nun siendo superior a nengún, estrémanos d'otros grupos y coleutividaes.

Ye por ello polo que güei tamos especialmente contentos al poder ufiertar al sistema educativu n'Asturies una nueva ferramienta d'afitamientu d'una parte fundamental de la cultura d'Asturies como ye la música tradicional de nueso. Una música vieya pero, como diz el títulu, fecha por "voces nueves", ye dicir, afayada a les necesidaes d'unos destinatarios tan especiales como son tolos escolinos y escolines d'Asturies.

Ná más, que vos preste y nos preste a toos esta nueva iniciativa educativa de l'Academia de la Llingua Asturiana.

ANA MARÍA CANO

Nueves titularidaes y cátedra na Universidá d'Uviéu

Darréu de les propuestes elebaes poles respetives Comisiones calificadores de los concursos convocaos pola Universidá d'Uviéu con feches 26 de marzu y 18 de mayu de 1988 y celebraos nos meses de mayu y xunu de 1999, el Rectoráu de la Universidá d'Uviéu nomó a Dª Ana María Cano González

Caderalga d'Universidá na estaya de "Filología Románica" del Departamentu de Filoloxía Clásica y Románica; a D. Ramón d'Andrés Díaz Titular d'Universidá na estaya de "Filología Asturiana" del Departamentu de Filoloxía Española (plaza que tamién llogró'l profesor D. Xulio Viejo Fernández) y a D. Xosé Antón González Riaño Titular d'Universidá na estaya de "Didáctica de la Lengua y la Literatura" del Departamentu de Ciencies de la Educación. L'Academia da-yos la so norabona más cordial.

Tesis y Premiu

El 4 d'avientu de 1998, Álvaro Arias Cabal lleó la so tesis de doctoramientu titulada "Los principios de oposición y neutralización en Lingüística. Desarrollo teórico y aplicación en el análisis del género y el número en asturiano (sincronía y diacronía)" y dirixida por X. Ll. García Arias y Enrique del Teso Martín.

Asinamesmo, Arias Cabal, col estudiu "El morfema de neutro de materia en asturiano", acaba de ganar el Premiu Dámaso Alonso d'Investigación Filolóxica, premiu a una obra d'investigación convocáu cada añu pola Universidá de Santiago de Compostela, el Conceyu de Ribadeo (Galicia) y el Grupu Voz.

Presentación del catecismu Xesús ye'l Señor

**Segundu Catecismu de la Comunidá Cristiana, el 11 Marzu 1999,
nel Seminariu Metropolitanu d'Uviéu**

Estimaos José Antonio González Montoto, Reutor del Seminariu Metropolitanu d'Uviéu, y Luis Manuel Álvarez Fernández, Delegáu Diocesanu de Catequesis; amigos toos:

Presentamos güei nesta aula Magna del Seminariu Metropolitanu, el doctrinariu *Xesús ye'l Señor: segundu catecismu de la Comunidá Cristiana*, n'edición del Coleutivu Manuel Fernández de Castro. Una bona parte del llibru emplega testos de traducciones d'enantes: *Liturgia Católica*;

Oraciones, bendiciones, pidimientos y cancios relixiosos n'asturianu; y *Nuevu Testamentu y Salmos*. Nelli collaboró Xosé Miguel Suárez Fernández, y nós iguamos les caberes traducciones.

Un llibru como esti pue abultar un daqué perprobe, un daqué mínimo. Y yelo en sí mesmu si nun fuere'l décimu llibru de calter relixosu, que dende 1991 espublízase n'asturianu como serviciu a la Ilesia d'Asturies.

Los otros llibros lleven el títulu que vien darréu:

Rezoes comunes y bendiciones n'asturianu. 1991
Llitorxa católica. 1991
Evanxeliu de San Lluques. 1991
Oraciones, bendiciones, pidimientos y cancios
relixiosos n'asturianu. 1993
Riegla de San Benitu. 1994
Homilíes de los domingos y festivaes de los ciclos
llitúxicos: A, B, C, sacramentos y esequies. 1995
Lleicionariu de la llitorxa de los domingos y fes-
tivaes de los ciclos: A, B, C, sacramentos y
esequies. 1997
Padre nuesu: primer catecismu de la Comunidá
Cristiana. 1997
Nuevu Testamentu y Salmos. 1997
Xesús ye'l Señor: segundu catecismu de la Co-
munidá Cristiana. 1998.

Con estos diez llibros, toos ellos cola aprobanza del Arzobispáu d'Uviéu, n'ocho años amalgamóse la traducción de:

1) Tola llitorxa católica de domingos, festivaes, sacramentos y exequies de los ciclos: A, B y C.

2) La Biblia, cola esceición d'una parte del Antiguu Testamentu.

3) Los testos de les homilíes de los domingos, festivaes, sacramentos y exequies nos tres ciclos llitúxicos.

4) Dos Devocionarios Populares, Cancioneru, testos de bendiciones y pidimientos.

5) Dos catecismos de los tres imprentaos nesti sieglu. El primeru foi nel 1916 col nome de: *Los artículos de la fe, explicación breve y sencilla de los mismos en bable*, escritu pol presbíteru Luis García Suárez.

6) Y a lo cabero, un llibru que ye significativu de la bayura y posibilidaes de la xera a perfacer: *La Riegla de San Benitu*, traducción por pidimientu de l'Abadesa del Real Monasteriu de San Pelayu d'Uviéu ("Les Pelayes"), na celebración del Milenariu del treslláu de les reliquies de San Pelayu de Lleón a Uviéu.

Agora trabayamos na *Llitorxa de les Hores (Diurnal)*, y nun catecismu de preparación pa la confirmación, ensin escaecer el trabayu de traducción del Antiguu Testamentu, cola Sociedá Bíblica d'España que ye otru de los protagonistes nesta xera de traducciones relixioses.

Esti llabor fechu por un garapiellu de persones, con falta de medios humanos y económicos, con traducción dende les llingües orixinales, cola esceición de la *Riegla de San Benitu*, que se fixo dende'l castellán nun tien otra esplicación que la fonda convicción de que'l Vaticanu II pensóse tamién p'Asturies no que cinca a la nuesa inculturación. Ye'l convencimientu de que'l serviciu a los homes y muyeres d'esta Tierra, faise en paralelu con tolo positivo que la nuesa sociedá pescancia como valoratible. Aquello que desatapa pasu ente pasu, dende la bayura ensin llendes de la dignidá de la persona, fasta'l descubrimientu del nuesu raigañu hestóricu. Dende la llibertá de llexítimes opciones fasta'l considerar lo nueso como un daqué positivo. Y ente tantos temes y posibilidaes: la llingua de los nuegos antepasaos tien arriendes la Llei 1/98, de 23 de marzu de 1998 sol usu y promoción del bable/asturianu, definíu como "llingua tradicional d'Asturies".

Como ciudadanos asturianos, amás del nue-

su calter eclesiásticu, tenemos que pensar que temes como estos, arriendes d'otros munchos, amuesen una sensibilidá positiva, que nos afeuta, meyor dicho que nos “obliga” a descubrir y a servir los llexítimos determinos de la sociedá, cuando s'escueyen en llibertá, na xera de tresmitir el mensaxe cristianu. Nel aspectu llingüísticu, esta tresmisión sedrá na nuesa llingua cuando tengamos esti pidimientu, y ello vémoslo como una esixencia cristiana.

El campu de lo cultural llariego ye pergrande. Poro, les nuses xeres y compromisos van ser diferentes na temática y na intensidá.

Esta llomba onde ta asitiáu'l Seminariu ye un bon observatoriu de les frañes tierres asturianas, pero tamién pue ser pa dalgún muria de separamientu de les nueves sensibilidaes.

El fechu de que nel cursu 1997-1998 aportase al currículu del Seminariu, per primera vegada na hestoria, l'asignatura optativa d'asturianu con una hora na selmana, ye un bon xestu y un bon símbolu.

Pero yá nel branu de 1983 na Puela d'Allande, escomenciaron los cursinos de l'Academia de la Llingua Asturiana en tres niveles, y siguen ensin francedura fasta agora.

Nel cursu 1984-1985 anicióse'l deprendimientu del asturianu en dellos colexos públicos nel enseñu obligatoriu. Nel 1987-1988 pasó a les Enseñances Medies.

Na Escuela Universitaria del Profesoráu d'Enseñanza Xeneral Básica emprimen nel cursu 1985-1986 les clases d'asturianu. Y nel

1994-1995 créase nesta Escuela un añu enteru de 420 hores llectives (42 creitos) posterior a la titulación de maxisteriu, pa poder algamar la de “Espertu en Filoloxía Asturiana”. Y nel mesmu cursu na Facultá de Filoloxía emprincipia pa los yá titulaos, un cursu posterior de 560 hores llectives (56 creitos) p'algamar el títulu de “Especialista en Filoloxía Asturiana”.

Cada añu reciben con diverses edaes y en distintes modalidaes, el deprendimientu voluntariu del asturianu, unos 25.000 estudiantes.

¿Pensamos con estos datos que no llingüísticu, na Comunidá Católica d'Asturies camínase en paralelu cola sociedá civil? ¿Nun vamos más tres d'ella? ¿Damos el testimoni u necesariu y afayadizu? ¿Tamos preparaos pa ello? ¿Qué ye pa nós lo prestixoso, lo “fino”, lo culto, y lo inculto, lo mazcayo, lo vulgar? ¿Esperamos que la política y los políticos definan los drechos de les persones y de los pueblos? ¿O son los drechos de les persones y de los pueblos los que tienen qu'orientar la política?

Como homes y muyeres d'Ilesia, ¿ónde tamos?, ¿cómo tamos?, ¿qué esperamos d'esta Asturies que se balta pasu ente pasu no económico, no social, no político...? ¿Basten los encamientos cristianos y morales pa reorientar esti llaceriosu procesu?...

Nun voi falar de la crisis industrial, de la familiar, de la mínima natalidá, del desemplegu, la falta d'esperances nos mozos nun futuru digne, del brinde que nos fan d'emigrar (¿y emigar a ónde?), de la falta de formación y práutica cristiana, de la insolidaridá, de la falta de competen-

cies estatutaries, de les torgues nel Gobiernu, de la dependencia d'altos pensiones de xubilación y prexubilación que finarán llueu, acordies cola edá de les persones, etc. ¡Conócense bien toes estes coses!

Hai un testu evanxélicu que me presta abondo. Ye un rellatu de San Lluques 7, 1-5: Xesús acabante falar a la xente, foise a Cafarnaún. Ellí un centurión tenía un siervu, a quien apreciaba bien. Esti siervu taba mui amalecíu y a puntu de morrer. Al oyer falar de Xesús, el centurión unvió a unos ancianos de los xudíos pa que-y rogaren que fuere a sana-y al siervu. Presentáronse entónce nes a Xesús y rogáron-ylo enforma, diciéndo-y:

-Merez que-y faigas esi favor pues elli quier al nuesu pueblu.

“Elli quier al nuesu pueblu”. ¿Cómo queremos nós al nuesu pueblu? Hai muchos moos d'amosar esa querencia na práutica. Ún, ye caltriar que la cultura llariega identifica a una Comunidá. Ye un llazu afeutivu y real que facilita'l sentise más solidariu y acoyedor col vecín.

Los llazos culturales nun Pueblu, son como los llazos de sangre na familia: afiten a un grupu,

animen a la xunión, esperanzen les xeres comunes...

Sociológicamente lo más importante de la cultura espiritual d'un pueblu ye la so llingua.

Les madreñes, los traxes típicos, el sonú melgueru de la gaita, la tonada, les romeríes, etc, tienen dellos espacios y tiempos perllindiosos. Momentos de vitrina, de muséu, d'esposición, de folclor... Sólo la llingua ye la que refái toles realidaes humanes dando vida y cazumbre. Poro, en tolos pueblos ye'l trazu más significativu.

Agradezo en nome del Coleutivu Manuel Fernández de Castro a les autoridaes del Seminariu y a toos vós la vuesa presencia nesti actu, y ánimos a referver con pallabres del Conciliu Vaticanu II nel so documentu fundamental la: *Lumen Gentium* que la Ilesia: “asume y favorez toles capacidaes, bayures y vezos de los pueblos no que tienen de bono, y al asumiles, purifica, fortalez, y levanta estes realidaes”. (L.G. 13).

Munches gracias.
FEDERICO G.-FIERRO BOTAS

Día de les Lletres Asturianas

El vienres 5 de mayu del añu 2000 celebrarásel

XXI Día de les Lletres Asturianas.

L'Academia de la Llingua Asturiana fadrá l'actu institucional nel Teatru Campoamor d'Uviéu